

OTA-ONANI BOLAGA NISBATAN MUNOSABATLARINI ANIQLASH METODIKASI TASNIFI

To‘lqinboyeva Mahliyo Valijonovna

Farg‘ona davlat universiteti Psixologiya yo‘nalishi talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada ota-ona tashkilotlari va bolalar o‘rtasidagi munosabatlarini aniqlash uchun bir nechta metodik taxlillarni ko‘rib chiqamiz. Ota-onani bolaga bo‘lgan munosabati bolaning tarbiyasi va xulq-atvoriga jiddiy ta‘sir ko‘rsatishi mumkin. Munosabatlarni esa turli xil metodikalar yordamida aniqlab, salbiy munosabatlarga balham berish mumkin bo‘ladi.

Kalit so‘zlar: Ota-ona, farzand, tarbiya, munosabat, metodika, taxlil, ijtimoiy xolat, tashkillashtirish, ko‘maklashish.

METHODOLOGICAL ANALYSIS OF DETERMINING THE RELATIONSHIP OF THE PARENT TO THE CHILD

Abstract: In this article, we consider several methodological analyzes to determine the relationship between parental organizations and children. A parent's attitude towards a child can have a serious impact on a child's upbringing and behavior. It will be possible to determine the relationship using different methods and put an end to the negative relationship.

Key words: parent, child, education, relationship, methodology, analysis, social situation, organization, assistance.

Kirish: Ota-onani bolaga munosabati nisbatan turli xil his-tuyg‘ular tizimi, u bilan muloqot qilishda qo‘llaniladigan xatti-harakatlar stereotiplari, bolaning tabiati va shaxsini, uning harakatlarini idrok etish va tushunish xususiyatlari xisoblanadi. Ota-ona tashkilotlari va bolalar o‘rtasidagi munosabatlar nutqiy, psixologik va ijtimoiy holatlarimizga ta‘sir ko‘rsatadigan ahamiyatli muxim muloqotlar hisoblanadi. Bunda ota-ona tashkilotlari va bolalar o‘rtasidagi munosabatlarini aniqlashning metodik taxlillari juda muhimdir. Bu mavzuga oid

birinchi taxlil, ota-ona tashkilotlari va bolalar o'rtasidagi munosabatlarni asoslangan qonunlar va qoidalarga muvofiq ravishda bajarilishini amalga oshirishdir. Ikkinchi taxlil, tarbiyalash jarayonida tashkilotning qo'llab-quvvatlash va yordam olish tizimini belgilashdir. Uchinchi taxlil, ko'plab matbuot veb-saytlari, radio va telekanallar tarqatilgan axborot materiallari, yangiliklar va maqolalar yordamida o'tkaziladigan ilmiy-praktik seminarlar, tajriba almashish tadbirlari yordamida bolalar muammosini psixologik o'rganishga alohida e'tibor qaratilishi kerak. To'rtinchi taxlil, bolalar va ota-onalar o'rtasidagi munosabatlarni aniqlash uchun ko'plab psixologik va sotsiologik o'zgaruvchilar yordamida ham rivojlanishlarini oshirish kerakdir. Bu o'zgaruvchilar mutaxassislar yordamida o'tkazilishi tavsiya etiladi.

Material va metodlar: "OILAVIY RASM" TESTI

Pedagoglar va psixologlar oila muammolari, uning an'analari va udumlarini, oilaning bola shaxsini shakllantirishga ta'siri, ularni o'rganishda juda ko'p ishlarni qilmoqdalar. Bola nafaqat ota-ona ta'sirining mahsuli, u oilasini o'ziga xos tarzda tushunadi va qabul qiladi. Bolalar voqealarni kattalarga qaraganda boshqacha baholaydilar. Estoniyalik psixolog G. Xementaskas tomonidan ishlab chiqilgan dunyoni bolaning ko'zlari bilan ko'rish uchun kattalar uchun mashhur "Oilaviy rasm" testi yordamchi vositadir. Ushbu test bola tomonidan o'z oilasiga shaxsiy topshiriladi baholar, oila a'zolari bilan munosabatlari, bolaning nima qilayotgani haqida u idrok eta olmaydigan narsalarni, kuchli his-tuyg'u bilan nimani his qilayotgani haqida tushuncha beradi. Bolani ongsiz ravishda nima tashvishlantiradi, shuningdek, bu narsalar bolalar rasmlarida ifodalangan. Oilaviy rasm - bu bola shaxsiyatining psixologik portreti. Bu testni 3 yoshdan 10 yoshgacha bo'lgan bolalarda foydalanish mumkin. Ushbu testdan psixologlar bolaning "men" ini o'rganish uchun foydalanadilar. Bu testni o'tkazish pedagogik va psixologik amaliyotda qulay va mashhurdir. Bu test o'qituvchilar, maktab psixologlari va ota-onalar tomonidan o'tkazilishi mumkin.

Tadqiqot o'tkazish uchun: oq qog'oz 21 x 29 sm, ligi kerak. Bolaga aytiladi: "Iltimos, oilangizning rasmini chizing. Ammo "oila" nima ekanligi tushuntirilmagan, chunki tadqiqot transfer maqsadi o'zgaradi. Topshiriqni bajarish vaqti cheklangan emas. Bola vazifani bajarayotganda quyidagilarga e'tibor berilishi kerak: chizilgan tarkibning ketma-ketligi, tarkibni o'chirish, bolaga sharhlar berish, his qilish - hayajon va boshqalar. Vazifani bajarib bo'lgach, bolaga quyidagi savollarni bering: 1) Ayting-chi, bu rasmda kimni chizgansiz? 2) Ular qayerda? 3) Ular nima qilishyapti? 4) Ular xursandmi yoki biror narsadan zerikkanmi? 5) Ulardan qaysi biri baxtli? Nega? 6) Ulardan qaysi biri juda baxtsiz? Nega?

"Oila rasmi" testini tahlil qilish uchun a) bolaning yoshi, b) oila a'zolar sonini bilish va v) aka-uka, yoki opa-singillarning yoshini bilish kerak. Oila rasmini tahlil qilish: 1) Bolaning haqiqiy oilasi, u tomonidan chizilgan oilaviy rasm bilan solishtiriladi. Agar oiladagi munosabatlar va muhit ijobiy bo'lsa, bola oilaning barcha a'zolarining rasmini chizadi. 1) Agar rasmda oila a'zolarining birontasi chizilmagan bo'lsa, demak oilaviy vaziyat mukammal emas. 2) Agar rasmda oilaga tegishli bo'lmagan odamlar ko'rsatilgan bo'lsa chizilgan bo'lsa: a) e'tiborsizlik, yolg'izlanib qolish, b) kuchli kata xavotrilanish darajasi. 3) bolalar odatda oila a'zolaridan biri bilan nizo muammo vujudga kelsa ularni chizishni unutishadi. Ko'p hollarda, aka-uka yoki opa-singillarni chizishmaydi. Shu bilan birga bola bu usulni oilada ota onasining mehridan qanoatlanmasligida ifodalaydi Masalan, bola o'zini otasi va onasi orasiga tortadi. kenja ukasi yoki singlisini ko'rsatdi, lekin umuman chizmad. 4) Agar bola o'z rasmini yoki oilasi o'rniga chizmagan bo'lsa. u faqat o'zini chizsa, unda bu holda bu oiladagi umumiy hujayra yo'qligidan dalolat beradi. 5) Agar bola o'z oilasi o'rniga hayvonlar va qushlarni chizsa, unda bolada e'tibor va hissiy roziklik yo'q. 6) Agar bola qo'llarini ushlab turgan oila a'zolarining rasmini va bittasini ko'rsa agar u chiziq bilan chizilgan bo'lsa, unda bu oilada psixologik iqlim yaxshi. Agar bo'lmasa, aksincha. 7) Agar oila a'zolari guruh-guruhlariga bo'lingan bo'lsa, unda bu oilada kichik guruhlar mavjudligini bildiradi. 8) Oila a'zolarining kiyimlarida ko'p miqdordagi tarkibning mavjudligi; rang oiladagi ijobiy munosabatlarni ko'rsatadi va aksincha agar oilaviy munosabatlarda adovat bo'lsa,

oila a'zolarining tanasi to'la holda chizilgan, yalang'och yoki tugallanmagan. 9) Bolalar odatda ota va onani juda katta chizishadi. Shunday qilib, oiladagi munosabatlar tenglik asosida qurilgan, bola o'zini oilada kattalar kabi his qiladi. 10) Agar bolalar o'zlarini otasi va onasidan kattaroq chizishsa, binobarin, bolaning o'zini-o'zi qadrlash darajasi juda yuqori.

Natijalar: Misol uchun, 12 yoshli qiz tomonidan chizilgan oilaviy rasmga murojaat qilamiz Qizning oilasi otasi, onasi, buvisi va o'zidan iborat. Suratda qiz o'zini, onasini va otasini chizdi. Otasi uzoq vaqt ular bilan birga yashamaydi Bundan quyidagi xulosaga kelishimiz mumkin: bola oila keng tarqalgan, u birlikni his qilmaydi, buvisiga nisbatan tajovuzkorlik bor. Ona va u o'rtasida hech qanday hissiy iliqlik yo'q. Suratda bola otasi bilan yashirincha yashash istagini bildirgan. Bola oilada o'zini yolg'iz his qiladi, o'zini yolg'izlangan, hamma tomonidan tashlab ketilgan his qiladi. Ikkinchi misol - 10 yoshli bola o'z oilasini tasvirleydi. Butun oilaning fotosurati ishtirokchilar bir-birining qo'llarini ushlab ko'rsatiladi. Bola rasmning o'rtasiga o'zini chizdi. Rasmni tahlil qilib, oilada psixologik iqlim yaxshi ekanini bilib oldik. Oilada bola ota-onasi va oila a'zolarining sevgisini his qiladi. Bolani oilada qulay his qilishni bilish uchun unga bo'sh oq qog'oz bering va undan oilaning rasmini chizishini iltimos qiling. Ota-onalarni bolaga munosabati test-so'rovi bo'yicha o'tkazilgan tadqiqot natijalari quyidagicha (A.Ya.Varga, V.V. Stolin). Tajriba tadqiqotida bolalari boshlang'ich ta'limga qatnaydigan 16 ta oila ishtirok etdi. Tadqiqot davomida ishtirokchilardan oilaviy munosabatlar uslubini aniqlash maqsadida "ota-ona munosabati" test-anketasi (A.Ya.Varga, V.V.Stolin) savollariga javob berish taklif qilindi. Ta'kidlab o'tilganidek, bola tarbiyasida ona alohida o'rin egallaydi, shuning uchun biz tadqiqotimizga onalarni jalb qildik, chunki bola asosan vaqtini onasi bilan o'tkazadi. Va o'rganish ishlari natijasida quyidagi natijalarga erishildi:

Tavsiyalar: Ota-onani bolaga munosabatlar o'z-o'zidan yaxshi bo'lishi mumkin. Buni amalga oshirish uchun quyidagi tavsiyalarni ko'rib chiqish mumkin: 1. Aloqada bo'ling: 2. Uzoq muddat birga bo'ling: 3. Bolani tushunishga urinib

ko‘ring: 4. Bolangizni boricha qabul qiling;5. Hamfikrli bo‘ling; Ushbu tavsiyalarni amalga oshirish orqali, siz ota-onangiz va bolagingiz orasidagi munosabatlarda yaxshi natija olasiz.

Xulosa:Bola uchun oila - u yashaydigan, harakat qiladigan, kashfiyotlar qiladigan, sevishni, nafratlanishni, quvonishni, hamdardlik qilishni o‘rganadigan butun dunyo. A‘zo sifatida bola ota-onasi bilan muayyan munosabatlarga kiradi, bu unga ham ijobiy, ham salbiy ta‘sir ko‘rsatishi mumkin.Ota-onaning pozitsiyasi bola bilan o‘zaro munosabatlarda amalga oshiriladigan xatti-harakatlarning ma‘lum bir uslubi bilan tavsiflanadi. Oilada ota –onaning bolaga munosabati ko‘p jihatdan bolalarning kasbiy roli va pozitsiyasini qanchalik to‘g‘ri tushunishiga, tengdoshlari bilan muloqotning rivojlanish darajasiga, o‘zini-o‘zi qadrlashiga bog‘liq. Shuningdek, bolaning rivojlanishida va uning individualligini hurmat qilishda, uning qiziqishlarini ma‘qullashda, u bilan ko‘p vaqt o‘tkazishni biladigan ota-onalar muhim rol o‘ynaydi.Bolaning mustaqilligi va tashabbusini rag‘batlantirish, uning oqilona ehtiyojlarini qondirish zarur. Aks holda, bolaning hayot sharoitlariga moslashishi juda qiyin kechadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1.To‘lqinboyeva Mahliyo //Baxt fo‘rmulasi// Journal of Healthcare and Life-Science Research Vol. 2, No. 3, 2023 ISSN:[2]
2. Tulkinboeva Makhliyo //Relations Between Husband and Wife in Child Rearing// European Journal of Higher Education and Academic Advancement. Volume 1, Issue 2. 2023. 124-125 pages.
3. To‘lqinboyeva Mahliyo Valijon qizi //OILAVIY NIZOLAR, AJRALISH VA UNING SABABLARI// Journal of New Century Innovations, 28(1), 85-90.
- 4.Тўлқинбоева М.В., Эсоналиева З.О. //БОЛАЛАР ХУЛҚИДА ТАЖОВВУЗКОРЛИК ХУСУСИЯТЛАРИ НАМОЁН БЎЛИШИНING ИЖТИМОИЙ-ПСИХОЛОГИК САБАБЛАРИНИ ЎРГАНИШ// Ijodkor o‘qituvchi. ISSN:2181-2330. 132-BET.